

קוראים יקרים,

אסורים לכריתה או לשימוש כחומר בעירה. דוגמה זו ממחישה את חשיבות המחקר הבין-תחומי, המשלב תחומי דעת שונים ומסייע להבנה מהימנה יותר של המציאות.

2. "האביב הערבי" שהחל בתוניסיה, גלש משם למדינות שונות באגן הים התיכון, וגלגוליו גועשים בסוריה ובמצרים עד לעת כתיבת שורות אלו. לכאורה גלי המחאה הראשונים נבעו מסיבות חברתיות ואנושיות גרידא. בין סיבות אלו יש למנות את תחושות הניכור והתסכול של אזרחי המדינות הרלוונטיות, שנבעו מדיכוי מתמשך של זכויות האדם. בד בבד גורמים שונים שימשו זרזים להפצת הרעיונות המהפכניים במדינות אלו. למשל גורם מרכזי הוא החשיפה לטכנולוגיות תקשורת מתקדמות, שסייעו בפריצת המונופולים הממשלתיים על כלי התקשורת ולהפצת מידע בזמן אמת בקרב המוני העם. עם זאת נראה כי התעלמות מהנסיבות ה"טבעיות" והתרכזות בסיבות חברתיות ואנושיות בלבד, לוקה בחסר. עד כה מחקרים מעטים בלבד עמדו על שילוב ההיבטים הטבעיים והאנושיים בהקשר זה. דוגמה למחקר יוצא דופן בנושא הוא מאמרו של טרוי סטרנברג (Troy Sterenberg), פורסם בשנת 2012 (בכתב העת Applied Geography), שהציע כי המהפכה במצרים נבעה בראש ובראשונה מתנאי האקלים. על פי מאמר זה, חורף 2011, שהיה יבש במיוחד באזור מזרח סין המשמש כאזור עיקרי לגידול תבואות, גרם לצמצום ניכר במלאי העולמי של גרעיני החיטה ולעלייה משמעותית במחירי המזון בעולם כולו. מגמה זו גרמה לתסיסה נרחבת בקרב השכבות החלשות במצרים, שהובילה לפגיעה ביציבות הפוליטית במדינה זו. זו דוגמה נוספת שממחישה את הקשר הבלתי ניתן לניתוק בין גורמי טבע לבין תהליכים אנושיים המתרחשים בקנה מידה מקומי, אזורי ועולמי.

בגיליון זה שלושה מאמרים בתחומי דעת שונים: מאמרם של חנן גינת וינאי שלומי "חורף 2012–2013: שנת שיא באירועי גשם בנגב הדרומי ובערבה הדרומית", מאמרו של שלמה לוטן "תיאור ייחודי בספרות ימי הביניים על גורלם של לוחמים צלבנים בסביבת ים המלח", ומאמרו של שאול קרקובר "ממקבצי תיירות לדרך תיירות לאורך ציר ים המלח והערבה". אנו מאחלים לכם קריאה מהנה ומרחיבת-דעת.

הננו שמחים לבשר על השקת כתב העת מחקרי הנגב, ים המלח והערבה. מטרת כתב העת היא לפרסם עבודות בתחומי דעת מגוונים שבוצעו במרחב דרום ישראל, ויפורסמו בו חומרים בעברית ובאנגלית. כתב העת יצא לאור כרבעון בחודשים האלה: מרץ, יוני, ספטמבר ודצמבר. אנו מזמינים בזאת חוקרים, סטודנטים, קובעי מדיניות ובעלי עניין אחרים להגיש עבודות לפרסום. כל העבודות שיוגשו לכתב העת יעברו שיפוט על ידי עמיתים. הנחיות לכותבים מפורטות באתר כתב העת. נשמח לקבל תגובות, הצעות, הארות והערות לכתובת journal@adssc.org.

למרות המיקוד האזורי של כתב העת, המערכת תשקול גם פרסום עבודות שאינן קשורות ישירות לאזור, במידה ואלו עבודות מחקר בעלות משמעות על-אזורית או גלובלית או מקרי בוחן שמשמעותם פורצת מאזורם הגאוגרפי, ובאופן ישיר או עקיף הם רלוונטיים גם למרחב דרום ישראל.

מערכת כתב העת מעודדת הגשת עבודות בין-תחומיות המשלבות תחומי דעת "טבעיים" ו"אנושיים". פעמים רבות תהליכים טבעיים ואנושיים שזורים זה בזה ומייצרים תמונת מצב מורכבת. להלן נציג בקצרה שתי דוגמאות המייצגות את המציאות המורכבת מהיבטים אנושיים וטבעיים כאחד, ואת תוצאותיה:

1. לחלק מקהל הקוראים מוכר נושא השינויים באוכלוסיית עצי השיטה בערבה במהלך העשורים האחרונים. עיקר השינויים מתבטא בשיעורי תמותה גבוהים מחד, ובהצטרפות מצומצמת של פרטים צעירים לאוכלוסייה מאידך. שינויים אלו נובעים ממגוון סיבות, טבעיות או אנושיות, שרובן ככולן גורמות לצמצום זמינות המים לעצים. סקר מפורט וראשון מסוגו בוצע על ידי שוש אשכנזי ופורסם בשנת 1995 (בהוצאת הקרן הקיימת לישראל). סקרים מאוחרים של אוכלוסיית השיטים בדרום הערבה הירדנית העלו כי מספר עצי השיטה המתים בעברו המזרחי של נחל הערבה קטן במידה ניכרת מזה שבדרום הערבה הישראלית. בירורים עם חוקרים ועם אנשי מפתח ירדנים העלו כי תושבים מקומיים נוהגים לכרות עצי שיטה מתים כדי להשתמש בהם כחומר בעירה. יש לציין, כי עצי שיטה מתים בישראל הם עדיין בגדר ערכי טבע מוגנים, ולכן